

LUXOR

THEATER

Beleidsplan 2020-2025

Beleidsplan Luxor 2020-2025

Het Luxor Theater neemt als theater in de historische binnenstad een unieke plek in Zutphen in, en dat doet het al meer dan honderd jaar. Opgericht in 1918, is het een van de oudste nog in bedrijf zijnde filmtheaters van Nederland.

Tegelijkertijd is Luxor eigentijds en springlevend. Het laatste beleidsplan is gemaakt in 2015 en loopt tot 2020. Tijd om opnieuw te reflecteren op de toekomst van Luxor naar 2025 toe. Geen toekomst zonder reflectie op het verleden en het heden.

‘Luxor is een raadselachtig universum, waar de geest zich kromt en uitrekt, zich kan zalven met vergezichten en inzichten. In precies dat donker waarin je het liefst nog langer wilt blijven zitten, omdat er voor wie er eenmaal binnen is, geen buitenwereld meer bestaat.’

(Bas Steman, schrijver)

‘Ik ben verschillende keren te gast geweest in Luxor, dat prachtige kleine theater waar de filmliefde voelbaar is, en kan alleen maar hopen dat ik er tot mijn laatste snik mijn films mag presenteren!’

(Frans Weisz, filmregisseur)

Inleiding

Filmhuis en bioscoop zijn zo’n vanzelfsprekendheid, dat je makkelijk vergeet wat hun belang is. Daarom een paar opmerkingen ter inleiding.

1. Van kunst wordt wel eens gezegd dat maar een klein aantal mensen participeert. Voor film geldt dit zeker niet. Film is een makkelijke, toegankelijke en betaalbare manier om mensen overal van kunst en cultuur te laten genieten. Film is daardoor al jaren de beste bezochte cultuuruiting in ons land. En dat geldt voor een dwarsdoorsnede van

de bevolking. Meer dan de helft van de Nederlanders gaat naar de film en met zijn allen gaan we zo’n 30 miljoen keer per jaar naar de bioscoop of het filmhuis.

Met bekenden en onbekenden genieten we van de nieuwste films. De hele zaal leeft mee met wat er allemaal gebeurt. Filmkijken in het filmhuis of in de bioscoop is een sociale manier van kijken.

Filmhuis en bioscoop staan daarmee midden in de samenleving. Zij dragen bij aan onze cultuur, aan welzijn en welvaart, aan cohesie en aan deelname en ontmoeting. Elk filmhuis en bioscoop in elke

gemeente doet dat op eigen wijze met een eigen invulling.

2. Film is het medium bij uitstek om achter de horizon te kijken, een andere wereld te betreden en kennis te maken met de verhalen van andere mensen, op andere plaatsen, in andere omstandigheden, met andere opvattingen, gewoontes, tradities. Zo kun je, dwars door maatschappelijke, culturele, economische, tijds- en landsgrenzen heen, in één week achtereenvolgens een Ierse pakjesbezorger zijn die tegen de verdrukking is zijn hoofd boven water en zijn gezin bijeen probeert te houden, een veertienjarig meisje in 19de-eeuws Vietnam dat na een misoogst door haar ouders wordt verkocht om de derde vrouw te worden van een rijke landeigenaar, en een zesjarig stotterend jongetje op het platteland van Turkije wiens vader tijdens zijn werk als imker uit een hoge boom valt en om het leven komt. Het zijn maar een paar willekeurig gekozen voorbeelden. Een goede film ontregelt je blik en dwingt je daardoor tot nadenken. Een goede film is ‘food for thought’, opent je ogen voor de ander.

Ook hierdoor draagt film bij aan de tolerantie en de cohesie binnen de samenleving.

3. Er is één punt waarop filmhuis en bioscoop (aanzienlijk) van elkaar verschillen: diversiteit. Het filmhuis biedt een podium aan films waarvoor in de commerciële bioscoop geen aandacht is. Richt de bioscoop zich

op het Amerikaanse blockbuster-geweld voor het grote publiek, het filmhuis is er voor de films die artistiek en inhoudelijk interessant zijn, films die gerekend worden tot de filmkunst, films uit kleinere filmculturen.

Daarmee is het filmhuis tevens een venster op de wereld. Heel concreet: in 2019 heeft Luxor films vertoond uit Afghanistan, Argentinië, Australië, België, Brazilië, Bulgarije, Burkina Faso, Canada, China, Colombia, Denemarken, Duitsland, Egypte, Estland, Frankrijk, Georgië, Griekenland, Groot-Brittannië, Guatemala, Hongarije, Ierland, India, Iran, Israël, Italië, IJsland, Japan, Kazachstan, Kenia, Libanon, Litouwen, Marokko, Mauritanië, Mexico, Nederland, Nepal, Noorwegen, Oekraïne, Oostenrijk, Palestina, Peru, Polen, Portugal, Qatar, Rusland, Servië, Singapore, Slowakije, Spanje, Suriname, Syrië, Taiwan, Thailand, Tsjechië, Tsjetsjenië, Tunesië, Turkije, Verenigde Staten, Vietnam, Zuid-Afrika, Zuid-Korea, Zweden, Zwitserland.

Luxor maakt ruimte voor ‘cinema that changes the picture’. Daaronder vallen bijvoorbeeld films die betrekking hebben op de LHBTI-thematiek. Waren deze films eerder vaak veroordeeld tot vertoningen op zogeheten ‘gay and lesbian’ filmfestivals, tegenwoordig zijn ze een wezenlijk onderdeel van de reguliere filmhuis-programmering. Films als *Portrait de la jeune fille en*

feu, The Danish Girl, Carol, Moonlight, Call Me By Your Name, Temblores, Rafiki en *Girl* bereiken via Luxor een breed publiek.

Deze diversiteit van aanbod doet recht aan de diverse, inclusieve samenleving van Zutphen, waarin allerlei nationaliteiten, etniciteiten en identiteiten hun plek hebben.

Ontwikkeling 2015-2020

In de periode 2015-2020 heeft Luxor zich op een groot aantal punten succesvol ontwikkeld.

-De in 2008 ingezette lijn van jaarlijks verder dalende inkomsten als gevolg van door vergrijzing teruglopende bezoekersaantallen, is in 2016 tot staan gebracht en omgebogen naar een jaarlijkse groei van ruim tien procent.

-De publiciteit rond het honderdjarig jubileum en de uitverkiezing tot Monument van het Jaar hebben de naamsbekendheid van Luxor een enorme impuls gegeven.

-De programmering bedient niet langer alleen de vaste bezoekerskern van cinefielen, maar heeft met tal van filmvertoningen en andere activiteiten ook nieuwe doelgroepen weten te bereiken.

-Van een 'tweede run'-theater, dat nieuwe films pas na acht weken mocht vertonen, is het gelukt steeds vaker met de landelijke uitbreng mee

te gaan, waardoor het programma veel actueler is geworden.

-In 2015 werd Luxor toegelaten als lid van het Europa Cinema Network (1182 filmtheaters in 619 steden in 43 landen wereldwijd). Hierdoor profiteert Luxor mee van een Europese subsidieregeling voor de vertoning van artistieke Europese films.

-In 2016 werd de subsidie van de Gemeente verdubbeld naar € 50.000.

-In 2018 werd Luxor erkend als culturele basisinstelling. Dit zorgde voor een bestaanszekerheid die verdere professionalisering mogelijk maakte.

-Tussen 2016 en 2019 is de bedrijfsvoering van Luxor door betaalde krachten uitgebreid van 0,2 naar 1,0 fte, verdeeld over twee halve banen: voor directeur en management-assistent.

-In 2019 is achterstallig onderhoud weggewerkt en is Luxor grondig gerenoveerd en verbouwd, met hulp van lokale ondernemers als Bouwbedrijf Hoffman, Installatiebedrijf Kraus en Le Rideau Wooninterieur.

In de komende vijf jaar wil Luxor dit succes verder optimaliseren. Er is nog genoeg winst te boeken. Voor Luxor, voor het publiek, voor Zutphen.

Luxor biedt graag een podium aan de nieuwe generatie filmmakers. Zo presenteerden Paloma Aguilera Valdebenito en Ena Sendijarevic er hun debuutfilms *Out of Love* en *Take Me Somewhere Nice* aan het publiek

De nestors van de Nederlandse film, Frans Weisz en Nouchka van Brakel, kwamen in Luxor respectievelijke de 50ste en de 40ste verjaardag van hún speelfilmdebuten vieren met het publiek: *Het gangstermeisje* en *Het debuut*.

Een eerste uitbreiding is al gedaan. Luxor biedt per medio april 2020 films ook online aan (via Picl). Met deze service wil Luxor de mensen bereiken die aan huis zijn gekluisterd of 's avonds liever niet de deur uit gaan. Dat is in Zutphen voornamelijk de groep ouderen. Maar door de huidige omstandigheden als gevolg van de corona-crisis is het een uitkomst voor iedereen.

Ontwikkeling 2020-2025

Nergens ter wereld is het netwerk van filmhuizen zo hecht als in Nederland. Hierdoor kunnen ook bewoners van kleinere steden genieten van kwaliteitsfilms. De recettes zijn echter niet toereikend om alles te bekostigen. Exploitatie is daarom veelal in handen van vrijwilligers. Dat is bij Luxor heel duidelijk het geval: er zijn 80 vrijwilligers en twee parttime betaalde krachten.

Voor de komende vijf jaar heeft Luxor twee doelen op het oog:

- 1) meer eigen inkomsten genereren door uitbreiding van het filmaanbod;
- 2) versteviging van de organisatie door verdere professionalisering.

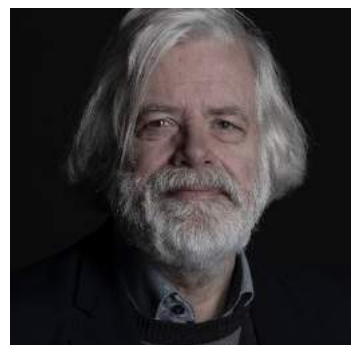
-Meer aanbod (meer titels, meer voorstellingen), zo wijst de praktijk uit, leidt tot meer bezoekers. Luxor heeft daarom de eerste stappen gezet voor de bouw van een tweede zaal. De capaciteit van deze zaal is beperkt: 20 stoelen. Maar het aanbod kan ermee worden verdubbeld. Ook

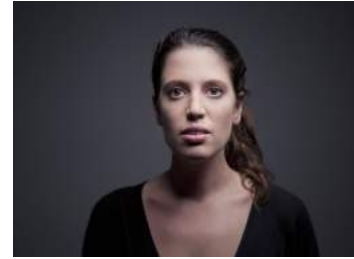
komen er zeven dagen per week middagvoorstellingen. Die trekken, is aangetoond, een ander publiek dan avondvoorstellingen. Samen zullen de tweede zaal en de middagvoorstellingen voor meer publiek zorgen, en dus voor meer inkomsten. Dat is nodig, want ook in een filmhuis moet de schoorsteen roken.

-De verhouding van twee betaalde parttimers op tachtig vrijwilligers maakt Luxor erg kwetsbaar. Vrijwilligers komen en gaan, in de meeste gevallen levert dat geen problemen op. Maar sommige vrijwilligers zijn niet zomaar te vervangen, omdat ze kernfuncties bekleden. De groei die Luxor de afgelopen jaren heeft doorgemaakt en de komende jaren verder wil optimaliseren, vereist continuïteit en bestaanszekerheid in de kernfuncties.

Daarom wil Luxor de komende vijf jaar alle aansturingsfuncties professionaliseren. Dat zijn naast directie: projectie, programmering, boekhouding, publiciteit/marketing en onderhoud. Kortom alles achter de schermen. Kassa en bar zullen door vrijwilligers blijven bemand. Een eerste stap in deze richting is inmiddels gemaakt. Per april 2020 werkt Luxor met een betaalde boekhouder. De meeste functies zullen overigens parttime zijn.

Met deze uitbreiding van betaalde functies wordt ook een kwaliteitsverbetering beoogd. Die is nodig om meer publiek blijvend aan Luxor te binden.

Filmeducatie in Luxor betekent ook: films deskundig laten inleiden. Te gast waren o.a. Jolande Withuis, Coen Simon, Jan Doense, Ernie Tee, Paula van der Oest, H.C. ten Berge, Pieter Verhoeff, Ben Sombogaart, Eddy Terstall, Marina Meijer, Peter Delpout, Robert Jan Westdijk, Maria Peters, Sascha Polak, Randa Nassar, Beri Shalmashi, Hans Beerekamp, Iris Mimon, Ileen Montijn, A.L. Snijders, Johannette Zomer, Mart Dominicus, Peter Bosma, André van Duren, Ricardo Burgzorg, Gerdien Verschoor, Wim Noordhoek, Saskia van Schaik, Jeroen Stumpel, Maïté Duval, John Albert Jansen, Lex Veerkamp, Romy van Krieken, Hanz Mirck, Barend de Voogd, Mariette Haveman, Phil van Tongeren, Timur Ismailov, Annegreet van Bergen, Willem Frijthoff, Nafiss Nia, Herman de Wit, Gerben Schermer, Frank Roumen, Hans de Wolf, Sander Blom, Frans Weisz, Johan Blanksma, Gerlof Leistra, Erik Wunsch, Irma Dulmers, Ruben Smit, Nouchka van Brakel, Ena Sendijarevic, Annette Apon, Paloma Aguilera Valdebenito.

Organisatie

Luxor is een stichting. De organisatie bestaat uit een raad van toezicht, een directeur-bestuurder, een managementassistent en om en nabij de tachtig vrijwilligers. De directeur en de managementassistent zijn beiden in dienst voor 20 uur per week. Al het overige werk is onbezoldigd.

De vrijwilligers zetten zich een dagdeel per week (of meer tot veel meer) in voor Luxor. Dat is dus 320 uur per week of 16.640 uur per jaar.

Hoe goed het in veel opzichten ook gaat, de disbalans tussen twee parttime betaalde krachten en tachtig onbetaalde vrijwilligers (of tussen 2080 betaalde en 16.640 onbetaalde manuren) maakt de organisatie van Luxor kwetsbaar en zet een rem op het kwaliteitsniveau dat kan worden behaald – en dat Luxor nastreeft.

De organisatie die ons voor ogen staat is de volgende:

- directeur (0,6 fte)
- managementassistent (0,5 fte)
- huismeester (0,5 fte)
- medewerker techniek/projectie (0,5 fte)
- publiciteitsmedewerker (0,2 fte)
- medewerker programmering (0,2 fte)
- medewerker educatie (0,2 fte)
- boekhouding (0,3 fte)

Dit betekent een groei van 1,0 fte naar 3,0 fte. Door te professionaliseren wil Luxor een

kwaliteitsslag maken. Alleen zo kan Luxor de komende jaren verder groeien en beter presteren.

Publiek

Luxor heeft in 2019 290 films vertoond in 611 voorstellingen en daarmee 21.206 bezoekers ontvangen. Ter vergelijking: tien jaar geleden bedroeg het aantal bezoekers 11.835.

Om dit getal van 21.206 bezoekers in perspectief te zetten: de Hanzehof trok vorig jaar 60.000 bezoekers. Voor Luxor, met niet meer dan 80 stoelen, is dat dus een behoorlijk resultaat. Doel voor de periode tot 2025 is dit aantal verder te verhogen tot 25.000.

Het merendeel van de bezoekers komt uit Zutphen en Warnsveld. Maar Luxor heeft ook een regio-functie voor film liefhebbers uit omliggende dorpen: Eefde, Gorssel, Harfsen, Almen, Lochem, Voorst, Empe, Tonden, Brummen, Dieren, Leuvenheim, Vierakker, Baak, Wichmond, Steenderen, Vorden.

Met de toename van het publiek in de afgelopen jaren is de gemiddelde leeftijd van het publiek flink omlaag gegaan. Nog steeds komen er veel ouderen (en gelukkig maar, Zutphen is nu eenmaal een stad met veel ouderen), maar de verjonging is onmiskenbaar. Er komen nu ook veertigers, dertigers en twintigers.

De naamsbekendheid van Luxor is groter geworden en de actieve en veelzijdige programmering spreekt meer leeftijdscategorieën aan.

Door de invoering van kinderfilms op de woensdagmiddag worden ook (ouders met) kinderen in de basisschoolleeftijd bereikt.

Er is een mindervalidentoegang gemaakt, die rolstoelgebruikers in staat stelt Luxor te bezoeken en films in de tweede zaal, beneden, te zien.

Met voorstellingen op locatie, in de wijken, bereikt Luxor een publiek dat (nog) niet tot de vaste bezoekers behoort.

Mensen die 's avonds liever niet meer de deur uit gaan of aan huis gebonden zijn, kunnen via Luxor online films kijken op streaming service Picl.

De reguliere prijs van een entreekaartje is € 9,50. (Dit is gelijk aan de prijzen die Filmhuis De Keizer in Deventer en Focus in Arnhem hanteren.) Mensen met een kleine beurs kunnen echter op donderdagmiddag in Luxor terecht om tegen de zeer lage prijs van € 5,00 de nieuwste films te zien.

Educatie

Film is tegenwoordig overal: thuis, op de mobiele telefoon, op school op het digibord, onderweg in de trein. Daarom is leren over en met

beeldtaal misschien wel net zo belangrijk als leren lezen en schrijven. Daarin is voor Luxor een belangrijke taak weggelegd, want de mooiste plek om een film te zien is en blijft toch de filmzaal. Daar komt beeld écht binnen en is er even geen afleiding. Via een bezoek aan Luxor kunnen kinderen en jongeren uit Zutphen en de regio bovendien kennismaken met een culturele omgeving.

Op het punt van filmeducatie is er de afgelopen jaren veel veranderd. Had elk afzonderlijk filmhuis vijf jaar geleden nog zijn eigen educatieprogramma, met grote verschillen in professionaliteit, kwaliteit en omvang, tegenwoordig is er vanuit instellingen als Eye en festivals als IDFA, Cinekid en Movies That Matter, een aanbod op hoog niveau dat landelijk beschikbaar is via lokale filmtheaters zoals Luxor. Luxor maakt daar uiteraard gretig gebruik van. Evenals de scholen.

Een andere recente ontwikkeling houdt hiermee verband. Bood Luxor in het verleden een eigen educatief programma via De Muzehof aan de scholen aan, tegenwoordig kijken de scholen over de lokale horizon heen naar wat er landelijk wordt aangeboden en maken ze zelf hun keuzes. Steeds vaker nemen scholen rechtstreeks contact op met Luxor of komen ze via een landelijke aanbieder bij Luxor terecht.

Een belangrijke nieuwe speler op het gebied van filmeducatie is

‘FilmHUB OOST’, een in mei 2019 gestart pilotproject voor film- en beeldeducatie in Gelderland (en inmiddels ook Overijssel) van LUX Nijmegen. Hoewel er steeds meer aandacht is voor film en mediageletterdheid in het onderwijs, hebben film- en beeldeducatie nog geen structurele plek in het curriculum. FilmHUB OOST legt actieve verbanden tussen het onderwijs en de culturele sector, adviseert, ondersteunt en inspireert organisaties in Gelderland die bezig zijn met film- en beeldeducatie. Inmiddels zijn al meer dan 400 scholen aan de slag in ruim 650 projecten. Ook hierin kan en wil Luxor een actieve schakel zijn. Als CJP-acceptant is Luxor financieel aantrekkelijk voor scholen die te maken hebben met een toch vaak gering budget voor culturele activiteiten.

Glorious Luxorious

Voor de groep van middelbare scholieren heeft Luxor een speciaal plan. Als het oudste nog in bedrijf zijnde filmtheater van Gelderland stelt Luxor een nieuwe filmprijs in, genaamd Glorious Luxorious. Deze prijs wordt jaarlijks uitgereikt aan de beste, mooiste, meest veelbelovende films, gemaakt door scholieren uit Gelderland. In de festiviteiten ter gelegenheid van het 100-jarig bestaan blikte Luxor terug in de filmgeschiedenis met het programma ‘100 jaar in 50 films’. Met de instelling van Glorious Luxorious richt Luxor de blik op de toekomst.

Jongeren zijn opgegroeid met beeldcultuur. Pubers draaien zelf aan de knoppen en beslissen zelf wat, waar en wanneer ze kijken. Ook zijn ze zelf vaak actieve makers van beeldmateriaal dat ze delen via social media als YouTube, Instagram, Snapchat of TikTok. Vrijwel alle jongeren hebben minstens één eigen device (telefoon, tablet of laptop) dat ze dag en nacht gebruiken. Het zelf maken van beeldverhalen is dankzij de smartphone laagdrempelig geworden en voor iedereen bereikbaar. Met Glorious Luxorious wil Luxor jongeren daarom niet aanspreken als consument maar als maker.

Bedoeling is deze prijs in 2021 in het leven te roepen.

Regionale, nationale, internationale samenwerkingsverbanden

Luxor maakt deel uit van verschillende samenwerkingsverbanden. Luxor is lid van het Gelders Filmvertoners Overleg, de koepel van filmtheaters in de provincie, en van de Nederlandse Vereniging van Bioscopen en Filmtheaters, de landelijke brancheorganisatie. Samen met Filmhuis Zevenaar en De Gruitpoort in Doetinchem is Luxor lid van Europa Cinema Network, een internationaal netwerk ter promotie van de vertoning van Europese kwaliteitsfilms. Voor toelating tot dit netwerk geldt een strenge selectie. Dit lidmaatschap is dus tevens een kwaliteitskeurmerk.

Luxor heeft een goede verstandhouding met de belangrijkste distributeurs van kwaliteitsfilms, zoals Imagine, Eye, September Film, Cinemien en Cinéart. Mede door deze goede relatie zijn nieuwe films vaak meteen al bij de landelijke uitbreng ook in Luxor te zien. Dat was voorheen pas na acht weken.

Luxor sluit aan bij landelijke initiatieven als de Dag van de Korte film en de Nederlandse Filmnacht en bij filmfestivals als IDFA, Cinekid en Movies That Matter.

Deze samenwerkingsverbanden garanderen de organisatorische en programmatische kwaliteit om op hoog niveau te kunnen presteren.

Lokaal verankerd

Luxor is als culturele basisinstelling gesprekspartner voor de gemeente voor alles wat film betreft. Die rol neemt Luxor serieus. Door de prestatieafspraken na te komen. Maar ook door te proberen een theater voor de hele stad te zijn.

-Zo trekt Luxor in de zomer de wijken in met goedkope filmvertoningen in bijvoorbeeld buurthuis Waterkracht, de voetbalkantine van FC De Hoven, 't Nut in Warnsveld en het Middenhuis in Leesten en vertoningen in Dat Bolwerck, de Marspoortgalerie.

Er staan buitenvoorstellingen in samenwerking met Musea Zutphen gepland.

-Ook doet Luxor graag mee met activiteiten als het Beethovenfestival, het Cellofestival, de Zomeracademie, het Chocolatefestival, World Press Photo, Open Monumentendag, 75 Jaar Vrijheid, de Popronde en Jazz & So, en biedt het onderdak aan het maandelijks schrijfcafé Shut Up & Write!

-Luxor probeert oog te hebben voor kwetsbare partijen in de stad en geeft daarom regelmatig vrijkaartjes weg, bijvoorbeeld aan Stichting Leergeld, de Voedselbank, Walhallab. Om de zorgmedewerkers in de moeilijke coronatijd een hart onder de riem te steken, heeft Luxor alle medewerkers van Gelreziekenhuis Zutphen uitgenodigd voor een gratis filmvoorstelling naar keuze.

-Zutphen telt een groot aantal sociaal zwakkeren. Voor hen heeft Luxor op de donderdagmiddag een goedkope voorstelling van € 5 ingevoerd.

-Ouderen en minder mobiele kunnen via Luxor online bij Picl alle films bekijken die ook in het theater draaien.

-Er zijn voorzieningen getroffen om minder validen in de gelegenheid te stellen naar Luxor te komen.

-Plan is op termijn wekelijks een filmvoorstelling in het Warnshuus te gaan verzorgen.

Uitgangspunt is:

Luxor is er voor iedereen, voor de hele stad.

Missie

Door alles wat hiervoor aan de orde is gekomen – de groei in omzet, publieksbereik en bezoekersaantallen, de toegenomen diversiteit van het aanbod, de verbreding van het aanbod door nieuwe services, het stijgende aantal premièrefilms, de uitbreiding met een tweede zaal, de professionalisering van de organisatie en de samenwerkingsverbanden op allerlei niveaus – wil Luxor uitvoering geven aan zijn missie:

De filmkunst levend houden en een groot en gemêleerd publiek deelgenoot maken van de kunstzinnige en maatschappelijke zeggingskracht van film.

In een wereld waarin bewegend beeld alomtegenwoordig en verkrijgbaar is, onderscheidt het Luxor Theater zich door:

- een rijk geschakeerde programmering van internationaal cinematografisch erfgoed tot de hedendaagse kwaliteitscinema;**
- een programmering op maat, verankerd in de lokale en regionale context en gericht op een divers publiek;**
- een gedifferentieerd aanbod op het gebied van film- en media-educatie;**
- zijn positionering als vitaal onderdeel van het culturele leven van Zutphen.**

*O Luxor, tempel van het licht,
blijf stralen tot in de zwartste nacht.
Breng ons de wereld en haar dromen,
liefde, gruwel, onzin, al haar vragen
en laat ons aangeraakt naar buiten komen
en je licht de stad indragen.*

(Otteline van Panthaleon van Eck,
stadsdichter Zutphen)

In Luxor kunt u films zien uit de hele wereld. Film is het medium bij uitstek om achter de horizon te kijken en kennis te maken met de verhalen van mensen op andere plaatsen, in andere omstandigheden, met andere opvattingen, gebruiken, tradities.

